

КЛУБНА СИСТЕМА З ПЛАВАННЯ ЯК ОСНОВНА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ШКІЛЬНОГО СПОРТУ

Богдан Корольчук

Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ, Україна

Анотація. За загальним визнанням фахівців, найгострішою проблемою у сфері фізичної культури та спорту є неефективність сучасного фізичного виховання і розвитку масового спорту в загальноосвітніх установах, відсутність належної постановки позакласної роботи з організації спорту в школі. На сьогодні накопичено певний досвід перетворення існуючого фізичного виховання на основі впровадження спортивних форм занять, які дозволяють не тільки значно поліпшити динаміку показників фізичної підготовленості школярів, а й докорінно змінити їх ставлення до фізичної активності.

Мета. Вивчити особливості розвитку і діяльності клубної системи з плавання. **Методи.** Аналіз науково-методичної літератури, даних мережі Інтернет. **Результати.** У статті проаналізовано та узагальнено фактори й причини ефективного використання шкільного спортивного клубу з плавання, який сприяв би зміцненню здоров'я підростаючого покоління. Показано систему шкільного спорту в умовах загальноосвітнього закладу. Розкрито актуальність створення шкільного спортивного клубу з плавання, який є структурним підрозділом навчального закладу, що буде забезпечувати школярів необхідним і достатнім рівнем якості, ефективності, доступності та привабливості фізкультурно-спортивних послуг, а також створювати й активно використовувати освітній і виховний ресурс спортивної культури. Цей проект підвищує ефективність навчального процесу, розширює можливості використання позанавчального часу з метою залучення дітей до систематичних занять спортом. Цінність фізичної культури (оздоровчого плавання) для особистості і всього суспільства в цілому, її освітнє, виховне, оздоровче і загальнокультурне значення полягає саме у формуванні здорового способу життя, розвитку тілесних, духовних і творчих сил школярів.

Ключові слова: здоров'я, клубна система, шкільний спортивний клуб, фізичне виховання, плавання.

Bohdan Korolchuk

CLUB SWIMMING SYSTEM AS THE MAIN FORM OF SCHOOL SPORTS ORGANIZATION

Abstract. As experts commonly acknowledged, the most acute problem in the field of physical culture and sport is the inefficiency of modern physical education and development of mass sports in general educational institutions, the lack of proper organization of extracurricular sports activities at school.

At present, some experience is gained in transforming existing physical education based on the introduction of sports forms of sessions, which allow not only to significantly improve the dynamics of physical fitness indices of schoolchildren, but also to radically change their attitude to physical activity. **Objective.** To study the features of the club swimming system development and activity. **Methods.** Analysis of scientific and methodological literature, data of the Internet. **Results.** The article analyzes and summarizes the factors and reasons for the effective use of a school sports swimming club that would promote the health of the younger generation. The school sports system under the conditions of the general educational institution is structurally shown and analyzed. The urgency of creating the school sports swimming club is revealed. The school sports swimming club is a structural unit of the educational institution that will provide students with the necessary and sufficient level of quality, efficiency, accessibility and attractiveness of physical culture and sports services, as well as create and actively use the educational and training resource of sports culture. This project enhances the efficiency of the educational process, extends the use of extra-curricular time to engage children in systematic practicing sport. The value of physical culture (health swimming) for the individual and the society as a whole, its educational, training, health and cultural significance consists in the formation of a healthy lifestyle, the development of physical, spiritual, and creative strength of schoolchildren.

Keywords: health, club system, school sports club, physical education, swimming.

Вступ. Однією з причин неефективності сучасного фізичного виховання і розвитку масового спорту в загальноосвітніх установах, за загальним визнанням фахівців, є відсутність належної постановки позакласної роботи з організації спор-

ту. Як зазначають учені [6, 8], традиційна система фізичного виховання в освітніх установах на сучасному етапі потребує розширення позанавчальної фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи з метою забезпечення необхідного рівня фізично-

го розвитку та підготовленості учнів. На сьогодні накопичено певний досвід перетворення існуючого фізичного виховання на основі впровадження спортизаційних форм занять, які дозволяють не тільки значно поліпшити динаміку показників фізичної підготовленості школярів, а й докорінно змінити їх ставлення до фізичної активності. При цьому важливе місце в програмі спортизації фізичного виховання займає ідея створення в загальноосвітньому закладі спортивного клубу як головної організаційної форми шкільного спорту [6, 7]. Питання широкого залучення учнів до занять у спортивних секціях, гуртках, побудови тренувальних навантажень, удосконалення освітнього компонента у поєднанні з розвитком творчих здібностей (розглядати спорт як засіб для всебічного розвитку особистості), раціонального співвідношення вправ різної інтенсивності в окремих заняттях постійно знаходяться в полі зору дослідників, але ще не отримали достатнього наукового обґрунтування під час організації тренувальних занять дітей молодшого шкільного віку в навчальному закладі.

Ідея створення спортивного клубу як однієї з оптимальних форм фізкультурно-спортивної організації розглядається в працях багатьох провідних учених, серед яких варто відмітити роботи Ю. П. Мічуди та Л. І. Лубишевої [6, 7]. Проте в існуючій теорії і практиці освіти не представлено роботи, що визначають спортивний клуб як основну форму організації шкільного спорту, не висвітлено організаційно-методичні підходи до побудови тренувальних занять дітей молодшого шкільного віку при такій формі спортивної роботи. Таким чином, актуальність дослідження визначається виниклими протиріччями:

- *на соціально-педагогічному рівні:* між розумінням соціальної необхідності оздоровлення і адаптації дітей, системою цінностей в організації громадського життя, що змінилася, і недостатньо розробленими технологіями реалізації цих процесів;
- *на науково-теоретичному рівні:* між потребою в нових привабливих формах, методах і засобах організації фізкультурно-спортивного зайняття і недостатньою мірою їх науково-теоретичної розробленості;
- *на науково-методичному рівні:* між можливістю підвищення ефективності спортивного виховання за допомогою розвитку шкільного спорту і слабкою інформаційно-освітньою та організаційно-управлінською оснащеністю цих механізмів в умовах загальноосвітньої школи.

Одним із найбільш ефективних засобів впливу на організм дітей для зміцнення здоров'я, різнобічного розвитку та підвищення адаптаційних можливостей є плавання, про що згадують Л. М. Шульга, А. О. Жук, А. В. Полякова, Л. І. Назаркевич,

[9]. Це – один із найбільш масових та популярних видів спорту. Специфічні особливості його впливу на дитячий організм пов'язані з активними рухами у водному середовищі, оскільки організм дитини піддається подвійному впливу: з одного боку, від фізичних вправ, з іншого – від унікальних властивостей середовища, в якому виконуються ці вправи. Зайняття плаванням зміцнюють опорно-руховий апарат дитини, усувають порушення постави, плоскостопість, розвивають такі фізичні якості, як витривалість, сила, швидкість, рухливість у суглобах, координація рухів, знімають збудливість і дратівливість, гармонійно розвивають майже всі групи м'язів. Вони позитивно впливають на апарат зовнішнього дихання, виробляють його правильний ритм, збільшують життєву ємність легенів (ЖЄЛ). Крім того, перебування дитини в незвичному водному середовищі сприятливо впливає на її психічний стан, створює необхідний емоційний фон. Тому діти шкільного віку з великим задоволенням відвідують заняття в спортивних секціях з плавання. Ці заняття позитивно впливають не тільки на їхній фізичний розвиток, а й на формування таких особистісних якостей, як наполегливість, дисциплінованість, сміливість, самостійність, цілеспрямованість, про що свідчать роботи Т. І. Осокіна, Е. А. Тимофєєва, Ю. О. Полатайко, І. Д. Глазиріна [2].

Мета дослідження – вивчити особливості клубної системи з плавання в процесі організації шкільного спорту, використовуючи дані літературних джерел.

Методи дослідження: аналіз, узагальнення даних науково-методичної літератури, мережі Інтернет, документальних матеріалів, систематизація, порівняння.

Результати дослідження та їх обговорення. Спираючись на сказане, нами запропоновано організаційно-педагогічну модель розвитку шкільного спорту на основі діяльності спортивного клубу з плавання (рис 1).

Клубна система організації фізичного виховання і спорту характерна для більшості розвинених у спортивному відношенні країн світу. На сьогодні пріоритетом визначають організаційно-методичну концепцію, яка не ставить перед людиною, котра займається фізичними вправами і видами спорту, конкретних завдань, а надає широкі можливості для спілкування засобами фізичного виховання і спорту, пошуку нових друзів та інтересів, участі у комерційних змаганнях, мотивації до занять спортом і, нарешті, для поліпшення здоров'я. Результатом реалізації такої концепції стало те, що з'явилося безліч форм і видів нетрадиційної фізкультурно-оздоровчої діяльності, які мають велику популярність серед широких верств населення. Отже, необхідно створити відповідну

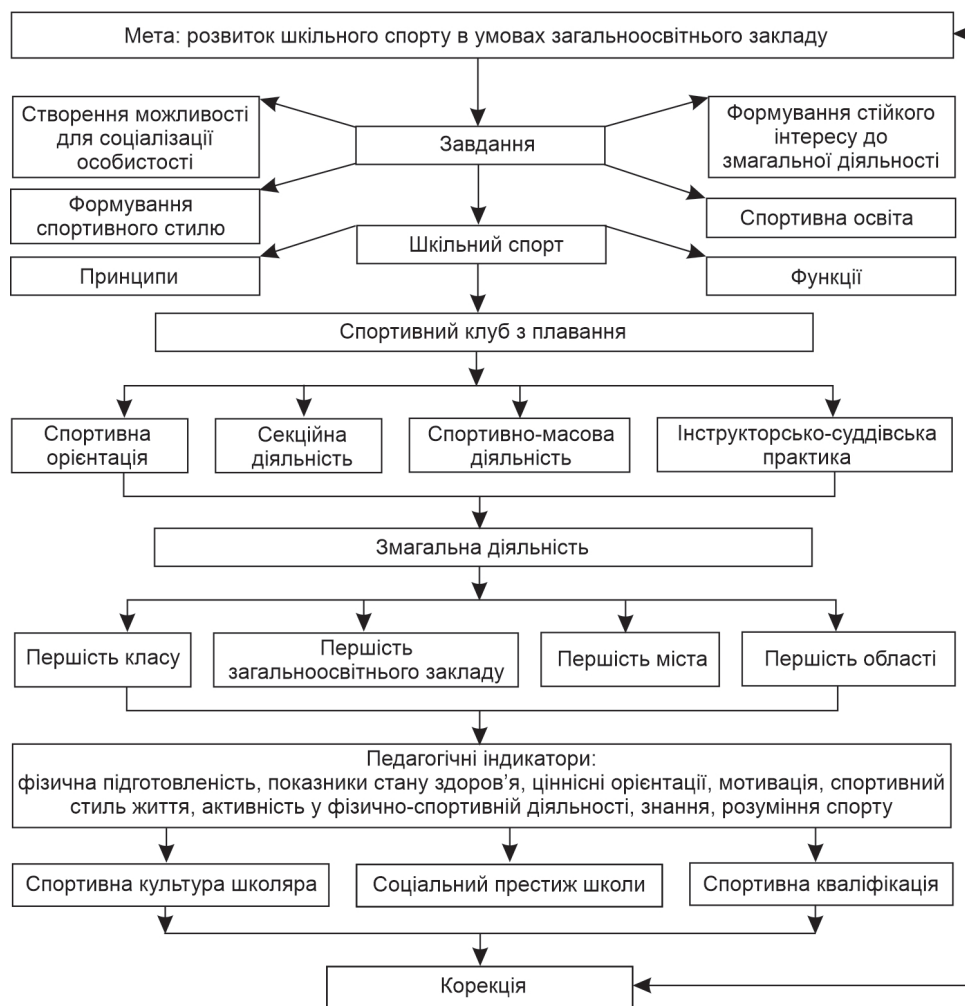

Рисунок 1 – Організаційно-педагогічна модель розвитку шкільного спорту на основі діяльності спортивного клубу

мотиваційну сферу під час навчально-тренувального процесу, основними компонентами якої є (комунікативна функція) психічне задоволення від спортивної діяльності, самовираження, участь у змагальній діяльності, цілеспрямований розвиток фізичних якостей, набуття вмінь та навичок, розширення кругозору тощо.

Шкільний спортивний клуб з плавання як основна форма організації шкільного спорту дозволяє оптимізувати виховання школярів і підвищувати ефективність фізкультурно-спортивної роботи. Такий клуб об'єднує вчителів, тренерів-викладачів, а також учнів і батьків. Діяльність спортивного клубу спрямована на розвиток масового шкільного спорту, залучення учнів до позанавчальної організованої фізкультурно-спортивної діяльності, створення додаткових можливостей для їх соціалізації, а також залучення батьків до активних форм занять фізичною культурою і спортом. Основними завданнями фізкультурно-оздоровчої діяльності спортивного клубу з плавання є:

- зміцнення та збереження здоров'я школярів;
- всебічний розвиток фізичних здібностей;
- поглиблення фізкультурних знань, необхідних для використання в повсякденному житті;
- формування свідомої мотивації до систематичних занять фізичною культурою.

Мета спортивного клубу з плавання – забезпечувати школярів необхідним і достатнім рівнем якості, ефективності, доступності та привабливості фізкультурно-спортивних послуг, а також створювати й активно використовувати освітній і виховний ресурс профілактики і протидії поширенню тютюнопаління і наркотичної залежності серед школярів засобами спортивної культури. Цілісність організованого освітнього процесу забезпечується діяльністю основних структурних підрозділів шкільного клубу з плавання (рис.2).

Загальне педагогічне керівництво діяльністю спортивного клубу з плавання в школі здійснює директор. Організаційно-управлінське забезпечення розвитку шкільного спорту на основі діяльності

Рисунок 2 – Структура і організація роботи шкільного спортивного клубу

шкільного спортивного клубу з плавання в загальноосвітньому навчальному закладі включає такі документи: положення про спортивний клуб, Статут, програму діяльності, план роботи.

Спортивний клуб має назву, емблему, книгу спортивних рекордів і музей слави. У книгу спортивних рекордів записують досягнення школярів у змаганнях різного рівня. У музеї слави знаходяться кубки, медалі, грамоти.

На зборах представників класів спортивний клуб щорічно обирає раду з п'яти-дев'яти осіб (голова, його заступник, секретар, голова колегії суддів і члени клубу), яка безпосередньо керує його роботою. Між членами ради розподіляються обов'язки з керівництва комісіями: спортивно-масової роботи, господарської, з пропаганди фізичної культури і спорту, підготовки громадських інструкторів, суддів тощо. Рада клубу один раз на рік звітує перед конференцією представників класів.

Прийшовши до спортивного клубу з плавання, діти потрапляють в нову соціальну сферу: тренери, судді, спортивний колектив – це агенти соціалізації. Конкретні люди, відповідальні за виховання й освіту, навчання культурних норм і зразків поведінки, забезпечують ефективне освоєння нової соціальної ролі, в якій опиняється юний спортсмен. Для кожної людини особливо важливою є первинна соціалізація, коли закладаються основні психофізичні і моральні якості особистості. Для первинної соціалізації спортсмена поряд із сім'єю

і школою задіяний соціальний інститут фізичної культури і спорту. Серед агентів первинної соціалізації далеко не всі мають однакову роль і рівний статус. По відношенню до дитини, яка проходить соціалізацію, батьки займають головну позицію. Для дітей тренер також відіграє одну з провідних ролей: він підсилює позиції батьків у формуванні базисних цінностей, а також регулює поведінку, орієнтуючи дитину на спортивний стиль життя, досягнення високих результатів.

Головні завдання, які вирішуються на заняттях у шкільному спортивному клубі з плавання:

- забезпечення дитині свободи вибору занять і його адекватності у відповідності зі своїми інтєресами, можливостями і здібностями будь-якого з пропонуєваних стилів плавання;
- сприяння самопізнанню, самоідентифікації, самоактуалізації і самореалізації дитини через заняття плаванням;
- підвищення інтересу до систематичних занять фізичними вправами на основі добровільності участі та отримання задоволення від них;
- формування життєво необхідних рухових умінь і навичок, розвиток рухових здібностей і фізичної підготовленості дитини, формування «школи рухів» інноваційними засобами;
- забезпечення гармонійного фізичного і психічного розвитку дитини, поліпшення та зміцнення стану його здоров'я засобами плавання;
- формування знань про здоровий спосіб життя і потреби дотримуватися його;

• розвиток креативності, уяви, творчих здібностей дитини.

Дискусія. Аналіз науково-методичної літератури [1–3], яка стосується фізичного виховання в освітніх закладах, та власні дослідження підтверджують наявність проблеми низького рівня здоров'я школярів, який пояснюють недостатньою мотивацією до рухової активності, слабкою фізичною підготовкою та особливостями організації процесу фізичного виховання у навчальних закладах. Важливим соціальним чинником, який визначає досягнення необхідного фізичного стану дітей, є фізичне виховання, а його зміст повинен урахувати чинники, котрі визначають такий результат. Рівень інтересу до фізичного виховання і спорту у школярів невисокий. З віком у них простежується тенденція до його зниження й появи негативного ставлення до фізичної культури, на яке впливають такі основні фактори: нестача вільного часу, відсутність спортивної бази й відповідних секцій, поганий стан здоров'я та втома.

Аналіз науково-методичної літератури дозволив підтвердити теоретичні положення фахівців [6, 7] про необхідність створення спортивних клубів у загальноосвітніх закладах. Традиційні підходи до фізкультурно-оздоровчої роботи зі школярами часто не відповідають сучасним вимогам і потребують заміни на такі, які б ефективніше сприяли вирішенню завдань зміцнення здоров'я, підвищення рівня фізичної підготовленості, своєчасного фізичного, інтелектуального і морального розвитку дитини та формуванню уяви про здоровий спосіб життя [4, 5].

Література

1. Андреева ОВ. Аналіз мотиваційних теорій у сфері оздоровчої фізичної культури та рекреації. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2004; 2: 81–85.
2. Глазирін ІД. Основи диференційованого фізичного виховання. Черкаси; 2003. 418 с.
3. Єрмолова ВМ, Іванова ЛІ, Дерев'яно ВВ. Навчаємось граючись: метод. посіб. для вчителів фізичної культури загальноосвіт. навч. закладів. Київ: Літера ЛТД; 2012. 208 с.
4. Захаріна ЄА. Позакласна та позашкільна оздоровчо-виховна робота як передумова зміцнення здоров'я школярів. В: Єрмаков СС, редактор. Педагогіка, психологія та медико-біол. пробл. фіз. виховання і спорту: зб. наук. пр. № 9. Харків; 2011. 49–52.
5. Круцевич ТЮ. Концепція удосконалення програм з фізичної культури у загальноосвітній школі. Фіз. виховання в сучасній школі. 2012; 2 (78): 8, 9.
6. Лубышева ЛІ. Спортизация в системе физического воспитания: от научной идеи к инновационной практике. под общ.ред. Л.И. Лубышевой. Москва. Теория и практика физической культуры; 2017. 201 с.
7. Мічуда ЮП. Ринкові відносини та підприємство у сфері фізичної культури і спорту: навчальний посібник. Київ: Олімпійська література; 2014. 152 с.
8. Москаленко Н, Власюк О. Рухова активність дітей молодшого шкільного віку: зб. наук. пр. Рівне; 2018. ЧІІ. с. 65, 66.
9. Назаркевич ЛІ. Теоретико-методичні аспекти проведення занять з плавання для дітей молодшого дошкільного віку. Молода спортивна наука України: зб. тез. доп. Львів; 2017. 21(2): 62.

Literature

1. Andreeva OV. Analysis of motivational theories in the field of recreational physical culture. Teoriia i metodyka fizykhovannia i sportu. 2004; 2: 81–85.

Висновки:

1. Аналіз спеціальної науково-методичної літератури свідчить, що в загальноосвітніх установах відсутня належна постановка позакласної роботи з організації спорту в школі, яка не враховує нові форми фізкультурно-спортивних заходів, не задовольняє фізкультурно-спортивні потреби учнів, не забезпечує необхідного рівня фізичного розвитку і фізичної підготовленості, оздоровлення та спортивного виховання дітей.

2. Інноваційна організаційно-педагогічна модель розвитку шкільного спорту заснована на діяльності спортивного клубу з плавання і складається з методологічного, організаційно-методичного та результативно-оцінювального компонентів. Шкільний спортивний клуб з плавання являє собою структурний підрозділ навчального закладу, який буде забезпечувати школярів достатнім рівнем якості, ефективності, доступності та привабливості фізкультурно-спортивних послуг, а також створювати й активно використовувати освітній і виховний ресурс спортивної культури.

3. Для ефективної реалізації педагогічної моделі розвитку шкільного спорту розроблено і впроваджено в освітній процес Статут, положення, програму діяльності спортивного клубу «Sportrend». Головною особливістю програми є систематизація засобів і методів, спрямованих на те, щоб кожна дитина знайшла себе в спортивній діяльності відповідно до її рухових задатків і інтересів, а також спільна фізкультурно-спортивна робота вчителів, батьків і дітей.

Конфлікт інтересів. Автор заявляє, що відсутній будь-який конфлікт інтересів.

2. Glazyrin ID. Fundamentals of differentiated physical education. Cherkasy; 2003. 418 p.
3. Iermolova VM, Ivanova LI, Derevyanko VV. Learn through playing: method. guide for teachers of physical culture of general education institutions. Kyiv: Litera LTD; 2012. 208 p.
4. Zakharina YA. Out-of-school and extracurricular health related and educational work as a prerequisite for strengthening the health of schoolchildren. Pedagogika, psykholohiia ta medyko-biologichni problem fizychnoho vykhovannia i sportu (SS. Iermakov, editor). N 9. Kharkiv; 2011. 49–52.
5. Krutsevich TY. The concept of improvement of physical culture programs in a general school. Fiz. vykhovannia v suchasni shkoli. 2012; 2 (78): 8, 9.
6. Lubysheva LI. Sports in the system of physical education: from a scientific idea to innovative practice. Moscow: Teoriia i praktyka fizkultury; 2017. 201 p.
7. Michuda YP. Market relations and enterprise in the field of physical culture and sport: textbook. Kyiv: Olimpiyska literatura; 2014. 152 p.
8. Moskalenko N, Vlasyuk O. Motor activity of children of junior school age. Zb. naukovykh prats. Rivne; 2018. P. II. 65–66.
9. Nazarkevich LI. Theoretical and methodical aspects of conducting training sessions for children of junior preschool age. Moloda sportyvna nauka Ukrainy: Zb. tez dop. Lviv; 2017. 21(2): 62.

Надійшла 20.08.2019

Інформація про автора

Корольчук Богдан Вадимович
<https://orcid.org/0000-0003-3277-4986>
b0hgdan4ik@gmail.com
Національний університет
фізичного виховання і спорту України,
вул. Фізкультури 1, м. Київ, 03150, Україна

Information about the author

Korolchuk Bohdan
<https://orcid.org/0000-0003-3277-4986>
b0hgdan4ik@gmail.com
National University of Ukraine
on Physical Education and Sport,
03150, Kyiv, Fizkul'tury str. 1